POLITICAL SCIENCE

PAPER - III

JY–06/11

Signature of Invigilators

1. ....

2. ....

Name of the Areas/Section (if any)...............

Roll No. ☐☐☐☐☐

(In figures as in Admit Card)

Roll No. ....

....

(in words)

Time Allowed : 2-1/2 hours] **[Maximum Marks : 200**

Instructions for the Candidates

1. Write your Roll Number in the space provided on the top of this page.
2. Write name of your Elective/Section if any,
3. Answer to short answer/essay type questions are to be written in the space provided below each question or after the questions in test booklet itself. No additional sheets are to be used.
4. Read instructions given inside carefully.
5. Last page is attached at the end of the test booklet for rough work.
6. If you write your name or put any special mark on any part of the test booklet which may disclose in any way your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. Use of calculator or any other Electronics Devices is prohibited.
8. There is no negative marking.
9. You should return the test booklet to the invigilator at the end of the examination and should not carry any paper outside the examination hall.

પરીક્ષાર્થીઓ માટે સૂચનાઓ :

૧. આ પૃષ્ઠના ઉપલા ભાગે આપેલી જગ્યામાં તમારી ક્રમાંક સંખ્યા (રોલ નંબર) લખો.

૨. તમે જે વિકલ્પનો ઉત્તર આપો તેનો સ્પષ્ટ નિર્દેશ કરો.

૩. ટૂંકનોંધ કે નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નોના ઉત્તર દરેક પ્રશ્નની નીચે આપેલી જગ્યામાં જ લખો. વધારાના કોઈ કાગળનો ઉપયોગ કરશો નહીં.

૪. અંદર આપેલી સૂચનાઓ ધ્યાનથી વાંચો.

૫. આ ઉત્તરપોથીમાં અંતે આપેલું પૃષ્ઠ કાચા કામ માટે છે.

૬. આ ઉત્તરપોથીમાં ક્યાંય પણ તમારી ઓળખ કરાવી કે એવી રીતે તમારું નામ કે કોઈ ચોક્કસ નિશાની કરી હશે તો તમને આ પરીક્ષા માટે ગેરલાયક ગણવામાં આવશે.

૭. કેલક્યુલેટર અથવા ઈલેક્ટ્રોનિક્સ સાધનો નો ઉપયોગ કરવો નહીં.

૮. નકારાત્મક ગુણાંકપદ્ધતિ નથી.

૯. પ્રશ્નપત્ર લખાઈ રહે એટલે આ ઉત્તરપોથી તમારા નિરીક્ષકને આપી દેવી. પરીક્ષાખંડની બહાર કોઈ પણ પ્રશ્નપત્ર લઈ જવું નહીં.

FOR OFFICE USE ONLY
MARKS OBTAINED

Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained
1.		18.			
2.		19.			
3.		20.			
4.		21.			
5.		22.			
6.		23.			
7.		24.			
8.		25.			
9.		26.			
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					

Total Marks obtained ....

Signature of the co-ordinator ....
(Evaluation)

SEAL

POLITICAL SCIENCE
Paper - III

પોલિટીકલ સાયન્સ
પેપર-III

NOTE : This paper contains four sections. You are required to attempt all of them.

નોંધ : આ પ્રશ્નપત્રમાં ચાર વિભાગો છે. તમારે બધા વિભાગોના પ્રશ્નોના જવાબો આપવાના છે.

SECTION - I

Note : Read the following paragraph and answer **Questions (1 - 5)** given below in **30 words** each. Attempt **ALL** the questions. **[Marks : 5 x 5 = 25]**

નોંધ : નીચેનો પેરાગ્રાફ વાંચી આપેલ દરેક પ્રશ્નો (૧ થી ૫)ના જવાબ ૩૦ શબ્દોમાં આપો. બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

The enduring national debate in major democracies revolves around the balance between considerations of real-politics and its idealist inclinations. The former are necessary because the world is imperfect, since even other democracies may pursue policies that threaten it - just as alliance with destarteful or dissimilar states may be necessary. Yet democracies have an urge to proselytize, and many including India, assume that foreign policy should be an extension of cherished domestic values.

India has for many years projected an image of indecision as it has oscillated between grand proclamation at idealism and actions that appear to be motivated by the narroist of real-politic considerations. It has treated some of its neighbours as vassals, while declaring its support for the equality of all states. It has bowled low before totalitarian regime while professing an eternal commitment to democracy.

મોટી લોકશાહીઓમાં એક સતત ચાલતો રાષ્ટ્રીય ચર્ચાનો વિષય છે. રાજકીય અને આદર્શવાદી ગણતરીઓ વચ્ચેનું સંતુલન અંગે આગળની ગણતરીઓ જરૂરી છે કેમ કે વિશ્વ અપૂર્ણ છે અને જેમ અયોગ્ય અને અસમાન રાજ્યો સાથેનું જોડાણ જરૂરી બને તેમ બીજી લોકશાહીઓ પણ એવી નીતિ અનુસરે છે જે તેને જોખમમાં મૂકે છે. પરંતુ લોકશાહીઓમાં પ્રચારની વૃત્તિઓ હોય અને ભારત સહિતના બીજા પણ એવું માની લે છે કે વિદેશ નીતિ એ તેમની ચાહનાના લોકશાહી મૂલ્યોનું વિસ્તરણ છે.

ભારતે ઘણા વર્ષો સુધી અનિર્ણાયક હોવાની એક છાપ ઉભી કરી હતી અને તેને આદર્શોથી મોટી જાહેરાત અને રાજકીય ગણતરીવાળા સ્વાર્થી હેતુઓ વચ્ચે રમ્યા કર્યું છે તેને પોતાના પાડોશીઓ તરફ તેના ગુલામ હોય તેવું વર્તન કર્યું છે. જો કે તેને આંતરરાષ્ટ્રીયક્ષેત્રે બધા રાજ્યોની સમાનતાના સિદ્ધાંત ને ટેકો આપ્યો છે તેને જો એકબાજુએ લોકશાહી તરફની કાયમી નિષ્ઠા વ્યક્ત કરી છે તો બીજી બાજુએ તેને એકહથ્થુ સત્તાઓ સામે થોડા ઘણા અંશે નમતું જોખ્યું છે.

1. What is a continuous debate in most democracies.
   મોટા ભાગની લોકશાહીઓમાં કઈ વસ્તુ વિષે સતત ચર્ચા ચાલે છે ?

2. Why the said debate becomes necessary ?

આ ચર્ચા શા માટે જરૂરી બને છે ?

3. What are the assumption on which India's foreign policy was framed ?

ભારતની વિદેશ નીતિનું ઘડતર કઈ ધારણા ઉપર થયું હતું ?

4. Is it true that the decision in Indian foreign policy fluctuated between two opposite goals ?

શું એ સાચુ છે કે ભારતની વિદેશનીતિ બે વિરોધી ધ્યેયો વચ્ચે બદલતી રહી છે ?

5. Towards which regime India has a supportive attitude ?

કયા શાસન તરફ ભારતનું વલણ ટેકાવાળુ હતું ?

SECTION - II

Note : Answer the following Questions in **30 words** each. Attempt **ALL** questions **(6 - 20)** **[Marks : 5 x 15 = 75]**

નોંધ : **નીચેના દરેક પ્રશ્નોના જવાબ ૩૦ શબ્દોમાં આપો. બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો (૬ - ૨૦)**

6. What is Mahatma Gandhi's concept of Trusteeship ?
   મહાત્મા ગાંધીજીની ટ્રસ્ટીશીપની વિભાવના શું છે ?

7. Explain Mill's concept of Liberty
   મિલની સ્વતંત્રતાની વિભાવનાનું વિવરણ કરો.

8. What is constitutionalism ?
બંધારણવાદ એટલે શું ?

9. What is authority ?
આધિપત્ય શું છે ?

10. What is the Right to Constitutional Remedies ?
બંધારણીય ઈલાજનો અધિકાર શું છે ?

11. What is an interest Group ?
હિતજૂથ એટલે શું ?

12. What is e-governance ?
ઈ-ગવર્નન્સ એટલે શું ?

13. What are the main provisions of the 73rd amendment to the Indian Constitution?
ભારતીય બંધારણના ૭૩માં સુધારાની મુખ્ય જોગવાઈઓ કઈ કઈ છે ?

14. What is arms control ?
શસ્ત્ર નિયંત્રણ શું છે ?

15. What is SAPTA ?
સપ્ટા (SAPTA) શું છે ?

16. What is the meaning of class struggle ?
વર્ગ વિગ્રહનો અર્થ શું છે ?

17. What is balance of power ?
સત્તાની સમતુલા શું છે ?

18. What is peace building ?
શાંતિ નિર્માણ એટલે શું ?

19. Explain Locke's concept of property.
લોકની મિલ્કત વિભાવનાનું વિવરણ કરો.

20. What is Political Modernisation ?
રાજકીય આધુનિકરણ એટલે શું ?

SECTION - III

Note : Choose any one elective from Electives **I to X** and answer all the questions **(21 - 25)** of the same elective in **200 words each.** **[Marks : 12 x 5 = 60]**

નોંધ : વિકલ્પ ૧ થી ૧૦માંથી એક વિકલ્પ પસંદ કરો અને તે જ વિકલ્પના બધાજ પ્રશ્નો (૨૧ થી ૨૫)ના જવાબ દરેકનો ૨૦૦ શબ્દો સુધી આપો.)

ELECTIVE - I ઇલેક્ટીવ -I

21. Examine Austin's Theory of sovereignty
ઓસ્ટીનના સાર્વભૌમત્વના સિદ્ધાંતને તપાસો.

22. "State is necessary evil". Examine the statement in the light of philosophy of individualism.
''રાજ્ય જરૂરી અનિષ્ટ છે.'' આ વિધાનને વ્યક્તિવાદના સંદર્ભમાં તપાસો.

23. Compare and contrast Mao's and Mahatma Gandhi's theory of social change. Examine.
સામાજિક પરિવર્તનના સિદ્ધાંત અંગે માઓ અને મહાત્મા ગાંધીજીના વિચારોની તુલના અને ભેદ તપાસો.

24. Write a note on Rawl's theory of Social Justice.
રોલ્સના સામાજિક ન્યાયના સિદ્ધાંત ઉપર નોંધ લખો.

25. Write a note on the Social Contract theory.
સામાજિક કરારના સિદ્ધાંત ઉપર નોંધ લખો.

OR અથવા

ELECTIVE-II ઇલેક્ટીવ -II

21. Examine the factors that make Aristotle a conservative thinker.
એરીસ્ટોટલને રૂઢીચુસ્ત વિચારક બનાવનારા પરીબળો તપાસો.

22. Critically examine Machiavelli's "Prince".
મેક્યાવેલીના 'પ્રિન્સ'નું ટીકાત્મક નિરૂપણ કરો.

23. Describe the conditions that led Hobbes to create absolute monarchy.
હોબ્સને નિરંકુશ રાજાશાહી તરફ દોરી જનાર પરીબળોનું વર્ણન કરો.

24. Write a note on T.H. Green's concept of liberty.
સ્વતંત્રતાની વિભાવના અંગે ટી.એચ.ગ્રીનના વિચારો ઉપર નોંધ લખો.

25. Was Mahatma Gandhi an anarchist ?
શું મહાત્મા ગાંધી અરાજકતાવાદી હતા ?

OR અથવા

ELECTIVE-III ઈલેક્ટીવ -III

21. Outline the factors for the growing importance of the study of comparative politics today.
વર્તમાન સમયમાં તુલનાત્મક રાજ્યકારણના અભ્યાસમાં વધતી જતી અગત્યતા તરફ દોરી જનાર પરીબળો જણાવો.

22. Differentiate between constitution and constitutionalism.
બંધારણ અને બંધારણવાદ વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.

23. How has the American system of separation of Powers worked in practice ?
અમેરીકન પદ્ધતિમાં સત્તા વિભાજન વ્યવહારમાં કેવી રીતે કાર્ય કરે છે ?

24. Write an essay on the role of opposition in Parliamentary politics in India.
ભારતમાં સંસદીય રાજકારણમાં વિરોધપક્ષની ભૂમિકા ઉપર નિબંધ લખો.

25. Examine the role of the Election Commission in India and how it has undergone change in recent times ?
ભારતમાં ચૂંટણીપંચની ભૂમિકા તપાસો અને તેનામાં વર્તમાન સમયમાં કેવી રીતે પરિવર્તન આવ્યુ છે ?

OR અથવા

ELECTIVE-IV ઈલેક્ટીવ -IV

21. What is the role of the state in the process of development in the Third World Countries ?
ત્રીજા વિશ્વના દેશોની વિકાસ પ્રક્રિયામાં રાજ્યની ભૂમિકા કઈ છે ?

22. What are the different theories of power ?
સત્તાના વિવિધ સિદ્ધાંતો કયા છે ?

23. Examine the role of elections in political socialisation in India.
ભારતમાં રાજકીય સામાજીકરણમાં ચૂંટણીઓની ભૂમિકા તપાસો.

24. What is civil society ? Highlight its growing importance in India.
સિવીલ સોસાયટી એટલે શું ? ભારતમાં તેની વધતી જતી અગત્ય ઉપર પ્રકાશ પાડો.

25. How has globalisation contributed to political modernisation ?
રાજકીય આધુનિકરણમાં વૈશ્વિકરણે કેવી રીતે પ્રદાન કર્યું છે ?

OR અથવા

ELECTIVE-V ઈલેક્ટીવ -V

21. What are the main features of Indian Federalism ?
ભારતીય સમવાયતંત્રના મુખ્ય લક્ષણો કયા છે ?

22. What are the limitations imported by the Indian Constitution on Fundamental Rights in India ?
ભારતના મૂળભૂત અધિકારો ઉપર ભારતીય બંધારણે કઈ મર્યાદાઓ મુકી છે ?

23. Explain the principle of collective responsibility as incorporated in the Indian Constitution.
ભારતના બંધારણમા સમાવિષ્ટ સામૂહિક જવાબદારીના સિદ્ધાંતને તપાસો.

24. Describe the process by which a Bill becomes a Law.
બિલને કાયદાનું સ્વરૂપ લેવા માટેની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરો.

25. How independent is the Indian Judiciary ?
ભારતીય ન્યાયતંત્ર કેટલે અંશે સ્વતંત્ર છે ?

OR અથવા

ELECTIVE-VI ઈલેક્ટીવ -VI

21. Make a survey of various political agitation in Gujarat State.
ગુજરાત રાજ્યમા વિવિધ રાજકીય આંદોલનનું સર્વેક્ષણ કરો.

22. Account for the growth of regional parties in India.
ભારતમાં પ્રાદેશીક પક્ષોના વિકાસ માટેના કારણો જણાવો.

23. Account for the growth of Left Parties in Indian national politics.
ભારતીય રાષ્ટ્રીય રાજકારણમાં ડાબેરી પક્ષોના વિકાસ માટેના કારણો જણાવો.

24. Write an essay on the role of religion in Indian politics.
ભારતીય રાજકારણમાં ધર્મની ભૂમિકા ઉપર નિબંધ લખો.

25. Write an essay on regional disparities in India.
ભારતમાં પ્રાદેશિક અસમાનતા ઉપર નિબંધ લખો.

OR અથવા

ELECTIVE-VII ઈલેક્ટીવ -VII

21. Write a note on the concept of development administration.
વિકાસશીલ વહીવટની ભૂમિકા ઉપર નોંધ લખો.

22. Write a note on the Human Relation movement in organizations theory.
વ્યવસ્થાતંત્ર અંગેના સિદ્ધાંતમાં માનવ સંબંધ ચળવળ ઉપર નોંધ લખો.

23. What has been Herbert Simon's contribution to theory of organisation ?
વ્યવસ્થાતંત્રના સિદ્ધાંતમાં હર્બટ સાયમનનું શું પ્રદાન છે ?

24. What are the various principles of organisation ?
વ્યવસ્થાતંત્રના વિવિધ સિદ્ધાંતો કયા છે ?

25. Distinguish between parliamentary and Presidential types of Chief Executives.
સંસદીય અને પ્રમુખશાહી પદ્ધતિમાં મુખ્ય કારોબારીના તફાવત જણાવો.

OR અથવા

ELECTIVE-VIII ઇલેક્ટીવ -VIII

21. What are the characteristics of bureaucracies in developed countries ?
વિકાસશીલ દેશોમાં અમલદારશાહીના લક્ષણો કયા છે ?

22. What is the Marxist view of bureaucracy ?
અમલદારશાહી ઉપર માર્કસવાદીના વિચારો કયા છે ?

23. Write a note on the evolution of Panchayati Raj system in India.
ભારતમાં પંચાયતી રાજ પદ્ધતિના ઉદય ઉપર નોંધ લખો.

24. What are the causes of corruption in administration ?
વહીવટમાં ભ્રષ્ટાચારના કારણો કયા કયા છે ?

25. "The Indian Administrative Culture has been greatly influenced by the British colonial experience". Do you agree ? Give reasons.
''ભારતીય વહીવટી સંસ્કૃતી ઉપર બ્રિટીશ સંસ્થાનવાદતા અનુભવની મોટી અસર છે.'' તમે સંમત છો ? કારણો આપો.

OR અથવા

ELECTIVE-IX ઇલેક્ટીવ -IX

21. What was Kenneth Waltz's contribution to the theory of international relations?
આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધોના સિદ્ધાંત ઉપર કેનેથ વોલ્ટઝનું પ્રદાન કયુ છે ?

22. Write a note on the Decision Making approach to international relation.
આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધમાં નિર્ણય ઘડતર અભિગમ ઉપર નોંધ લખો.

23. What are the elements of national power.
રાષ્ટ્રીય સત્તાના મૂળતત્ત્વો કયા કયા છે ?

24. Examine the relevance of the concept of sovereignties in the age of globalisation.
વૈશ્વિકરણના યુગમાં સાર્વભૌમત્વની વિભાવનાની પ્રસ્તુતતા તપાસો.

25. What is national interest ? How do nations safeguard their national interest.
રાષ્ટ્રીયહિત એટલે શું ? રાષ્ટ્રો તેઓના રાષ્ટ્રીય હિતની જાળવણી કેવી રીતે કરે છે ?

OR અથવા

ELECTIVE-X ઈલેક્ટીવ -X

21. What factors led to the end of cold war ?
શીતયુદ્ધના અંત માટે કયા પરીબળો જવાબદાર છે ?

22. What was the Doha Agenda of the WTO ? How far was it achieved at the Hong Kong meeting of the WTO ?
ડબલ્યુટીઓ (WTO)નો ડોહા એજન્ડા શું છે ? ડબલ્યુટીઓ (WTO)ની હોંગકોંગ મીટીંગમાં તે કેટલે અંશે સિદ્ધ થયું છે ?

23. Write an essay on the Kashmir problem in the concept of Indo-Pak relations.
ભારત-પાકિસ્તાનના સંદર્ભમાં કાશ્મીર સમસ્યા ઉપર નિબંધ લખો.

24. Explain India's nuclear policy after 1998.
૧૯૯૮ બાદ ભારતની અણુનીતિ તપાસો.

25. Write a note on India's contribution to the U.N. peace keeping activity ?
ભારતનું યુ.એન.માં શાંતિ જાળવણી પ્રવૃત્તિ ઉપર નોંધ લખો.